

KOULUN TASA-ARVO- JA YHDENVERTAISUUSUUNNITELMA

Liite koulun opetussuunnitelmaan

KOULU: *Aarnivalkean koulu*

SUUNNITELMAN LAATIMINEN

Koulut laativat oman tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman. Se on tärkeä tehdä oman koulun ja oppilaiden tarpeiden pohjalta. Suunnitelma toimii välineenä, joka edistää tasa-arvon toteutumista ja estää syrjintää kaikessa koulun toiminnassa. Sen avulla varmistetaan, että tasa-arvoa ja yhdenvertaista kohtelua edistetään kouluissa systemaattisesti.

Suunnitelma laaditaan yhteistyössä henkilökunnan ja oppilaiden sekä huoltajien kanssa. Se laaditaan kolmeksi vuodeksi kerrallaan ja kullekin lukuvuodelle tai lukukaudelle asetetaan osatavoitteet. Edistymistä seurataan säännöllisesti ja suunnitelmaa päivitetään tarpeen mukaan.

Koulut joissa on Suko:n järjestämää esiopetusta, laativat suunnitelman yhdessä esiopetusryhmien kanssa.

1. SUUNNITELMAN LAATIMISESTA, TOIMENPANOSTA JA SEURANNASTA VASTAAVAT HENKILÖT

Koulu voi myös luoda/perustaa ryhmän tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyötä varten

Stina Tonteri, rehtori

Erja Oila, apulaisrehtori

Milla Suviranta, luokanopettaja

2. SELVITYS: YKSIKÖN TASA-ARVON JA YHDENVERTAISEN KOHTELUN NYKYTILANNE

Suunnitelma perustuu kyselyyn tai muuhun koulussa tehtyyn kartoitukseen. Tässä osassa kuvataan, miten nykytilaa kartoitettiin ja mitkä ovat kartoituksen tulokset. Mikä on tasa-arvon ja yhdenvertaisen kohtelun nykytilanne koulussa?

Taustaa:

Aarnivalkean koulussa tehtiin marraskuun 2016 aikana nykytilanteen kartoitus tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyön pohjaksi. Kartoituksessa hyödynnettiin Opetushallituksen ohjeistusta kyselylomakkeiden ja kysymysten laatimiseksi (Jääskeläinen, L.; Hautakorpi, J.; Onwen-Huma, H. jne. Tasa-arvotyö on taitolaji. Opetushallitus. Oppaat ja käsikirjat 2015:5). Aineiston pohjalta valittiin ikätaso ja kohderyhmä huomioiden sopiva aineistonkeruutapa keskustellen tai kyselylomakkeiden vastaten (liitteet 1-5).

1.-3.luokan oppilaille laadittiin kysymykset, jotka luokanopettajan alustuksen jälkeen käytiin keskustellen läpi oppilaiden kanssa eri työtavoin: keskustelu, ryhmätyö tai learning café. 4.luokan oppilailla ja 5.-6.luokan oppilailla oli vain hieman toisistaan poikkeavat kyselylomakkeet: 4.luokan lomakkeesta jätettiin pois mm. ammatin- ja oppiainevalintaan liittyvät kysymykset.

Myös henkilöstölle ja huoltajille laadittiin omat kyselylomakkeensa. Henkilöstö teki kyselyn oman kokouksensa yhteydessä samoin kuin huoltajat, jotka olivat luokkiensa edustajia Aarnivalkean koulun Tuki ry:stä. Otoksessa aikuisten osuus (huoltajat ja henkilökunta) oli melko pieni 24 henkilöä. Tämä määrä on jatkossa hyvä kasvattaa suuremmaksi, jotta saamme enemmän tietoa myös huoltajien näkemyksistä. Koulujen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyössä on tärkein kohderyhmä kuitenkin lapset ja nuoret, ja heistä kyselyyn vastasi n. 200 oppilasta.

Tulokset:

Oppilaiden mielestä Aarnivalkean koulussa on turvallista olla. Kouluun tullaan mielellään muutamaa yksittäistä poikkeusta lukuunottamatta. 4.-6. luokan oppilaista seitsemän ei halunnut perustiedoissa vastata kysymykseen sukupuolesta. Noin joka viides (22%) 5.-6.-luokkalainen kokee, että sukupuoli vaikuttaa siihen, miten opettaja heitä kohtelee. Kuitenkin vain 4% oli sitä mieltä, että sukupuoli vaikuttaa myös arviointiin. 4.luokkalaisista vain muutama yksittäinen oppilas koki, että sukupuoli vaikuttaa opettajan kohteluun heitä kohtaan. Härskiä puhetta oli kuullut 30% 5.-6.-luokkalaisista ja sama tulos oli myös 4.luokkalaisilla. Lisäksi oppilaat mainitsivat useita tapauksia epäasiallisista puheluista, viesteistä tai sosiaalisen median loukkaavista kuvista.

Alaluokkien 1-3 oppilaiden mielestä tasapuolinen koulu on mukava, turvallinen ja sellainen paikka, jossa ei kiusata ja on hyvä olla. Lapset luokkatasosta riippumatta pitävät tasa-arvoista ja yhdenvertaista koulua paikkana, jossa kaikilla on samat oikeudet ja jossa kaikkia kohdellaan samalla tavalla.

Kaikkien kyselyyn vastanneiden huoltajien lapsi tulee mielellään kouluun ja tuntee olonsa turvalliseksi. Huoltajien mielestä lapsi pystyy kääntymään opettajan puoleen, jos hänellä on huolia. Vastauksissa tuli hajaannusta kysymyksessä yksityisyyden suojasta tai sukupuolettomista wc-

tiloista. Myös kysymyksessä sukupuolen merkityksessä opettajan kohteluun tuli sekä kyllä että ei-vastauksia. Huoltajat eivät osanneet ottaa kantaa, onko oppimateriaaleissa perinteisiä sukupuolirooleja noudattava tekstejä tai kuvia tai rikkooko oppimateriaali näitä perinteisiä malleja. Huoltajat toivovat, että koulu tarjoaisi aitoja valintamahdollisuuksia sukupuolesta riippumatta mm. liikuntatunneilla. Toive oli myös, että koulu valmistaisi lapsia yhteiskuntaan, jossa kaikilla on yhtäläiset mahdollisuudet. Myös enemmän rooleja sekoittava tekemistä toivottiin, sekä sitä, että koulussa kannustetaan yksilöitä eikä tehdä numeroa sukupuolesta. Erään maininnan mukaan koulujen nykytilanne on hyvä.

Aarnivalkean koulun henkilöstö kokee, että opetus on yhdenvertaista ja ettei se koe luokittelevansa tyttöjä tietyntylaiseksi ja poikia tietyntylaiseksi. Kokemus on, että koulussa ei käsitellä kovin avoimesti sukupuolisuuteen ja seksuaalisuuteen liittyviä asioita. Esimerkiksi kyselyissä tms. papereissa, joissa kysytään sukupuolta, ei ole kuin kaksi vaihtoehtoa: tyttö ja poika. Kysymykseen oppimateriaalin valinnasta sukupuoli- ja tasa-arvotietoisesti ei osattu vastata tai siinä oli paljon hajontaa. Henkilöstö kokee myös kyseenalaistavansa stereotyyppisiä sukupuolirooleja, työnjakoa ja perhemalleja.

Johtopäätökset:

Aarnivalkean koulu koetaan turvalliseksi opiskelu- ja työpaikaksi. Esimerkiksi 6.-luokkalaisista 93% ja 5.-luokkalaisista 91% oppilaista tulee mielellään kouluun. Lasten mielestä sukupuoli ei vaikuta arviointiin, mutta kohteluun muuten kyllä. Lapset ovat alttiita loukkaavalle tai härskille puheelle ja epäasiallisella viesteille. Kyselyiden perusteella he kuitenkin kertovat häirinnästä koulun aikuisille.

Eri tehtävissä ja rooleissa on aikuisia ja lapsia sukupuolesta riippumatta niin opetuksessa, järjestetyssä ohjelmassa kuin välituntisinkin. Kaikki kyselyyn vastanneet huoltajat ilmoittivat lapsensa tulevan mielellään kouluun ja tuntevansa olonsa turvalliseksi. Koulun aikuiset kokevat kohtelevansa lapsia tasa-arvoisesti ja yhdenvertaisesti.

Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyölle on hyvä nostaa konkreettisia tavoitteita. Ylempien luokkien kysymyslomakkeissa pääpaino oli tasa-arvokysymyksissä, yhdenvertaisuuslakia pystyi kommentoimaan vapaassa kentässä. Pienemmillä oppilailta puolestaan pääpaino oli yhdenvertaisuuteen ja tasapuolisuuteen liittyvissä kysymyksissä. Näistä tuloksista on suhteellisen helppo nostaa koulumme tavoitteet. Tavoitteiden toteutumista puolestaan on hyvä seurata ja arvioida pikku hiljaa. Ensimmäinen tavoite on herättää sekä aikuisten että lasten tietoisuus tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuskysymyksistä, jonka jälkeen konkreettiset tavoitteet toteutuvat helpommin käytännön työssä.

Päivitys marraskuu 2017:

Alkuopetus ja kolmannet luokat ovat keskustelleet opettajan johdolla luokissa, 4.-6.-luokkalaiset ovat vastanneet kysymyksiin sähköisesti. Kyselyyn osallistuneita oppilaita oli 276. Sekä henkilökunnalle että huoltajille tehtiin omat kyselyt sähköisesti.

Alempien luokkien oppilaiden vastaukset ovat hyvin samankaltaisia kuin edellisvuonna. Lapset ovat hyvin tietoisia, minkälainen on kaikille tasapuolinen koulu ja millä keinoilla kaikilla on hyvä olla koulussa. Esimerkkejä: ” Ei kiusata ketään”, ”Kaikki otetaan mukaan”, ”Puolustetaan toista” ja ”Kaikilla luokilla on retkiä ja erityispäiviä”.

4.luokkien oppilaiden vastauksista selviää, että kouluun tullaan valtaosin mielellään, koulussa on turvallista ja huolissa voi kääntyä opettajan puoleen. Oppilaat myös kokevat, että heitä kannustetaan sukupuolesta riippumatta. Lähes kolmasosa oppilaista on kuitenkin sitä mieltä, että opettajat asettavat erilaisia vaatimuksia oppilaille sukupuolesta riippuen. Tästä huomiosta nousee uusi osatavoitteemme tulevalle vuodelle. ” Että opettaja kohtelisi kaikkia samalla tavalla sukupuolesta riippumatta, mielestäni siinä olisi vielä parannettavaa”. Mikäli oppilaat ovat kokeneet epäasiallista puhetta kaveripiirissä tai törmänneet vastaavaan sosiaalisessa mediassa, on siitä kerrottu joko kotona vanhemmille (60% tapauksista) tai koulussa opettajalle.

5.-6.-luokkalaiset kokevat koulumme turvalliseksi: tämä vaihtoehto sai 100% vastauksista. Kuten neljänsillä luokilla, myös osa 5.-6.-luokkalaisista kokee opettajien asettavan erilaisia vaatimuksia sukupuolesta riippuen. Huomionarvoisaa on, että kukaan niistä oppilaista, jotka ovat kokeneet epäasiallista puhetta, ei ole kertonut siitä opettajalle. Asteikolla 1-5 kysymykseen kuinka tasa-arvoinen koulumme on, saivat vaihtoehdot 3, 4 ja 5 yhteensä 97% vastauksista.

Koulun henkilöstön vastauksista voi päätellä, että tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusuunnitelman voimaantulo on joko täysin tai osittain nostanut tietoisuutta tasa-arvokysymyksistä edellisvuoteen verrattuna. Koulun aikuiset kokevat kohtelevansa oppilaita tasapuolisesti ja edellyttävänsä samoja asioita oppilailta sukupuolesta riippumatta.

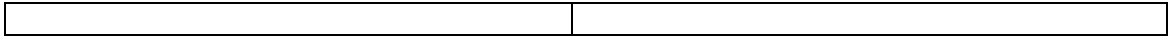
Huoltajien vastauksista voi päätellä, että lapset tulevat Aarnivalkean kouluun mielellään (100%). Huoltajien kokemusten mukaan oppilaiden sukupuoli ei vaikuta opettajien arviointikäytäntöihin ollenkaan, mutta oppilaiden kohteluun jonkin verran.

3. TAVOITTEET JA TOIMENPITEET TASA-ARVON JA YHDENVERTAISEN KOHTELUN EDISTÄMISEKSI

Koulu asettaa kartoituksen ja nykytilan kuvauksen perusteella vähintään kaksi tavoitetta koulunsa tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyölle: yhden edistämään tasa-arvoa ja yhden yhdenvertaista kohtelua.

Tavoitteiden saavuttamiseksi laaditaan konkreettiset toimenpiteet lukuvuodelle tai -kaudelle kerrallaan.

Tavoite/tavoitteet tasa-arvon edistämiseksi koulussa:	Tavoite/tavoitteet yhdenvertaisen kohtelun edistämiseksi koulussa:
<p><i>Oppilaat kokevat, että sukupuolella ei ole merkitystä siihen, miten opettajat heitä kohtelevat.</i></p> <p>2016-2017</p> <p>Toimenpiteet: <i>Henkilöstö keskustele asiasta ja tekee tavoitteesta näkyvän. Asiasta keskustellaan oppilaiden kanssa.</i></p> <p>Vastuuhenkilö/-t: <i>Stina Tonteri, Erja Oila, Milla Suviranta</i></p> <p>Aikataulu: <i>Kevät 2017</i></p> <p>Toimenpiteiden seuranta ja arviointi: <i>Lukuvuosiarviointi toukokuussa 2017 (katso alla kohta 4).</i></p>	<p><i>Oppilaat kokevat, että kaikkia kohdellaan tasapuolisesti ja yhdenvertaisesti.</i></p> <p>2016-2017</p> <p>Toimenpiteet: <i>Henkilöstö keskustele asiasta ja tekee tavoitteesta näkyvän. Oppilaat ovat mukana keskustelussa ja vuorovaikutuksessa. Huomioidaan erityisesti, miten toiselle puhutaan.</i></p> <p>Vastuuhenkilö/-t: <i>Stina Tonteri, Erja Oila, Milla Suviranta</i></p> <p>Aikataulu: <i>Kevät 2017</i></p> <p>Toimenpiteiden seuranta ja arviointi: <i>Lukuvuosiarviointi toukokuussa 2017 (katso alla kohta 4).</i></p>
<p>2017-2018</p> <p>Toimenpiteet: <i>Aineiston keruu ja kartoitus siitä, miten tilanne koetaan. Jatkamme työtä tasapuolisen kohtelun edistämiseksi.</i></p> <p>Vastuuhenkilö/-t: <i>Stina Tonteri, Erja Oila, Jukka Kinnunen</i></p> <p>Aikataulu: <i>marraskuu 2017</i></p> <p>Toimenpiteiden seuranta ja arviointi: <i>Kartoituksen perusteella arvioidaan, miten tavoite on toteutunut ja sen perusteella tehdään mahdolliset jatkotoimenpiteet. Lukuvuosiarviointi toukokuussa 2018.</i></p>	<p>2017-2018</p> <p>Toimenpiteet: <i>Aineiston keruu ja kartoitus siitä, miten tilanne koetaan. Huomioidaan, miten toiselle puhutaan.</i></p> <p>Vastuuhenkilö/-t: <i>Stina Tonteri, Erja Oila, Jukka Kinnunen</i></p> <p>Aikataulu: <i>marraskuu 2017</i></p> <p>Toimenpiteiden seuranta ja arviointi: <i>Kartoituksen perusteella arvioidaan tasapuolisen kohtelu, erityisesti puheen, tilanne Aarnivalkean koulussa. Lukuvuosiarviointi toukokuussa 2018.</i></p>
<p>2018-2019</p> <p>Toimenpiteet: <i>Kirjoita tähän</i> Vastuuhenkilö/-t: <i>Kirjoita tähän</i> Aikataulu: <i>Kirjoita tähän</i></p> <p>Toimenpiteiden seuranta ja arviointi (tehdään kauden lopussa): <i>Kirjoita tähän</i></p>	<p>2018-2019</p> <p>Toimenpiteet: <i>Kirjoita tähän</i> Vastuuhenkilö/-t: <i>Kirjoita tähän</i> Aikataulu: <i>Kirjoita tähän</i></p> <p>Toimenpiteiden seuranta ja arviointi (tehdään kauden lopussa): <i>Kirjoita tähän</i></p>

4. SUUNNITELMAN SEURANTA, TOIMENPITEIDEN TULOKSET JA ARVIOINTI

Suunnitelman toteutumista seurataan säännöllisesti. Toimenpiteiden vaikuttavuutta arvioidaan lukuvuosittain/-kausittain (kohdassa 3 olevan taulukon avulla). Arvioinnin perusteella määritellään toimenpiteet seuraavalle lukuvuodelle/-kaudelle.

Kolmen vuoden suunnitelman toteutumista arvioidaan lopuksi (tai tarvittaessa aikaisemmin) kokonaisuutena.

Seurannan tulokset kirjataan tähän:

Toimenpiteiden tulokset ja kokonaisarviointi: **Toukokuu 2017 (Lukuvuosiarviointi)**

Oppilaat ovat keskustelleet aiheesta luokissa opettajien johdolla huhti-toukokuun aikana. He kokevat valtaosin, että aikuiset kohtelevat heitä samalla tavoin. Koulun aikuiset antavat esim. puheenvuoroja tasapuolisesti. On kuitenkin mainintoja siitä, että poikia kohdellaan tiukemmin kuin tyttöjä. Tasa-arvo ei välttämättä toteudu oppilaiden mielestä liikuntatunneilla, koska on tyttöjen ja poikien lajeja (ringette/jääkiekko, poikien/tyttöjen punnerrukset). Lasten puheessa on edelleen myös ikävää kielenkäyttöä. Oppilaat ovat erinomaisen tietoisia, että kaikkia tulee kohdella tasapuolisesti. Opettajat saattavat kuitenkin mennä ristiriitatilanteissa toisen osapuolen puolelle, pienemmän puolelle tai oman luokan puolelle.

Suunnitelma on tullut koulun aikuisten tietoisuuteen, mutta jatkossa sitä voi tuoda näkyvämmäksi. Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus on tietoisempaa. Yksilön kohtaaminen tietoisempaa. Ennakkoluulot tietoisemmin käsittelyssä omassa toiminnassa.

Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyön vaikuttavuus kokonaisuutena: Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmamme on elänyt vasta puolisen vuotta. Kun aiheesta puhutaan sekä henkilökunnan että lasten kanssa, nousee tietoisuus, joka toivottavasti jatkossa enemmän ja enemmän luo tasapuolista kohtelua kouluunne. Kuten eräs oppilas totesi." Entäs jos kohdeltaisi ihmisinä, ei tyttöinä tai poikina?"

Päivämäärä: 24.5.2017

5. SUUNNITELMAN HYVÄKSYMINEN JA SUUNNITELMASTA TIEDOTTAMINEN

Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma on koulun opetussuunnitelman liite. Suunnitelma hyväksytään koulun johtokunnan kevään 2017 ensimmäisessä kokouksessa.

Rehtori vastaa siitä, että koulun henkilökunta, oppilaat ja huoltajat sekä koulun yhteistyökumppanit saavat riittävästi tietoa koulun tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyöstä: suunnitelmasta ja hyvistä käytänteistä.